

Norges gjennomføring og bidrag til å oppfylle globale mål for natur

Naturavtalens mål 20:

Styrke kapasitetsbygging og -utvikling samt tilgang til og overføring av teknologi, og fremme utvikling av og tilgang til innovasjon samt teknisk og vitenskapelig samarbeid, inkludert gjennom sør-sør-, nord-sør- og triangulært samarbeid, for å oppfylle behovene for effektiv gjennomføring, særlig i utviklingsland, medvirke til felles teknologiutvikling og felles vitenskapelige forskningsprogrammer for bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold, og styrke vitenskapelig forsknings- og overvåkingskapasitet, i samsvar med ambisjonene i rammeverkets hovedmål og mål.

Miljødirektoratet	Direktoratsgruppe
Tiltak og virkemidler i dag (Status) (deloppdrag 3)	
3.1 Tiltak og virkemidler nevnt i Natur for livet	Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt
	<p>Aichi-mål 2 omtaler at verdier knyttet til biologisk mangfold skal være integrert i planer og utvikling og fattigdomsreduksjon. Dette inkluderer norsk bistand. Norsk bistand bidrar til ivaretagelse av naturmangfoldet på en rekke måter, både via særskilte bistandsprogram og ved at hensynet til naturmangfold integreres i bredere utviklingsbistand. Det redegjøres hvert år for dette i Utenriksdepartementets budsjettproposisjon. Regjeringens målsetting er at Norge skal bli et ledende land innen miljørettet utviklingssamarbeid og bidra til det grønne skiftet internasjonalt. Meld. St. 14 (2015-2016) (regjeringen.no)</p> <p>Nibio: I mange land er presset på areal sterkere enn i Norge, oftest på grunn av tett befolkning. Videre er bruken av områder annerledes og ofte knyttet til primærhusholdning. Områdevern i disse områdene må derfor kombineres med alternativer i form av insentiver.</p> <p>Grunnlaget for kunnskapsbasert forvaltning er svært mangelfull i veldig mange regioner. For eksempel, kartlegging av fauna og flora på det afrikanske kontinentet, i mange asiatiske og sør-amerikanske land er omtrent ikke-eksisterende på grunn av ressursmangel og nedprioritert utdanning av relevant ekspertise.</p> <p>Tiltak 4: Forskning, utredning og utdanning For å ha kunnskap om sammenhenger i naturen, økologisk funksjon, årsakssammenhenger og effekter av ulike virkemidler, trenger forvaltningen kunnskap fra forskning. Som oftest krever overvåking at det gjennomføres følgeforskning. Mye forskning har vært viet etablering av forklaringsmodeller for observerte endringer i enkeltbestander, men i løpet av de siste par tiårene har oppmerksomhet i økende grad blitt rettet mot større økosystem-sammenhenger, mye hjulpet av stadig mer avansert analyseverktøy og økt databehandlingskapasitet. Samtidig har kunnskaps-utfordringene blitt mer komplekse. Forskning på ressurser, påvirkninger og endringer er nødvendig for å skape kunnskapsbaserte løsninger i samfunns- og næringsutviklingen. Dette krever at forskningen må</p>

være mer helhetlig og tverrfaglig, der natur-vitenskap, samfunnsvitenskap og humanistisk forskning koples sterkere.

Grunnforskning på arter og deres levesteder (faunistikk/ floristikk, økologi) har blitt nedprioritert over lengre tid, ikke bare i Norge. Artskunnskap krever taksonomisk kompetanse og klassisk taksonomi er preget av store kunnskapshull verden over. Genetiske metoder og økologiske modeller utfyller, men vil aldri erstatte klassisk taksonomi og økologi. Kartleggings- og overvåkingsprogrammer blir meningsløse uten klassisk kunnskap i bunn fordi dette er grunnsteinen når for eksempel en art skal beskrives for første gang, dvs få et navn.

Tiltak 5. Tradisjonell kunnskap

Tradisjonell Kunnskap er holdt levende blant annet gjennom fiskerbonden ved kysten som har beiteområder for husdyra i lyngheiene og på øyene, den samiske tradisjonelle reindriften og gårdsbruk med sine slåttemyrer, seterdrift og villreinjakt.

Befolkningen har utnyttet ressursene som næringsemner, medisin og råmaterialer (som for eksempel klær og byggematerialer), og det knytter seg en rekke skikker, ritualer og forestillinger til ulike arter. Mesteparten av Norges landareal er, eller har vært, utnyttet i en eller annen form av mennesker. Også kystområdene har vært gjenstand for aktiv og variert ressursutnyttelse.

Slik kunnskap finnes overalt, i andre land og kulturer og mange steder har man lokalt god oversikt. Slik kunnskap kan være svært nyttig men den krever vitenskapelig oppfølging og testing.

Virkemidler for ulike økosystemer

Økosystemene er ulike. Påvirkningsfaktorene, samt virkemidlene for å regulere disse, er til dels forskjellige.

Virkemidler for å oppnå eller beholde god tilstand i økosystemene (se kap. 5), virkemidler for truet natur (se kap. 6) og for bevaring av et representativt utvalg av norsk natur (se kap. 7). av Meld. St. 14 (2015-2016)-Natur for Livet.

Norad:

Regjeringens klima- og skoginitiativ har siden 2008 vært en toneangivende aktør i arbeidet for å redusere klimagassutslipp fra avskoging og forringelse av skog i utviklingsland. I dette arbeidet er teknologi, innovasjon og ulike partnerskap sentrale verktøy i innsatser for å gjennomføre bærekraftig arealbrukspolitikk, overvåkning av beskyttede områder, avskogingsfrie

er vertskap for en teknisk støtteenhet (TSU) på kapasitetsbygging, med tre årsverk, som er lokalisert i direktoratets lokaler i Trondheim. TSUen er en del av Naturpanelets sekretariat og er en sentral koordinator for gjennomføring av vedtatte leveranser i handlingsplanen for kapasitetsbygging.

Kapasitetsbygging er en av fire hovedfunksjoner i Naturpanelet, hvor målet er å bygge kapasitet til individer og institusjoner i de 140 medlemslandene for å styrke samspillet mellom vitenskap og beslutningstakere på naturmangfold og økosystemtjenester. Dette gjøres gjennom: 1) Forsterket læring og engasjement, inkludert Naturpanelets kapasitetsbyggingsprogram for unge forskere, kurs og e-læringsressurser samt dialogmøter mellom myndigheter og forfattere av Naturpanelets utredninger. 2) Forbedret tilgang til ekspertise og informasjon, herunder Naturpanelets årlige kapasitetsbyggingsforum som samler organisasjoner og institusjoner som arbeider med kapasitetsbygging globalt for styrket samarbeid på tvers 3) Styrket nasjonal og regional kapasitet, herunder støtte nasjonale institusjoner i kunnskapsformidling og kunnskapsinnhenting.

2. EØS-midlene:

Norge bidrar gjennom EØS-avtalen til å støtte de 15 fattigste EU-landene i perioden 2015-2024 med følgende to hovedmålsettinger:

1. Redusere sosiale og økonomiske ulikheter innad i EU
2. Styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene

Disse 15 landene kan velge å bruke disse EØS-midlene til fem ulike hovedtema der ett av temaene er 'Miljø, klima og energi'. I inneværende EØS-periode har 11 av de 15 landa valgt å ta med dette temaet i sin portefølje.

Flere av landene der Miljødirektoratet er Donor Programme Partner arbeider med naturrestaurering, med vekt på restaurering av våtmarker: Slovakia, Tsjekkia, Romania og

bekjempe miljøkriminalitet, samt utvikling av rammeverk for digitale fellesgoder knyttet til klima, miljø og natur.

Slovenia. I tillegg har Tsjekia implementert handlingsplaner for rødlista arter og naturtyper, utvikla og restaurert grønne arealer i urbane strøk, og har foretatt tiltak mot erosjon. Polen har gjennom EØS-midlene gitt støtte til NGOer for økt beskyttelse av natur og økosystemer, og har også utarbeida forvaltningsplaner for utvalgte økosystemer. Romania restaurerer naturlige torvmarker i tillegg til våtmarker, og Slovenia har inkludert restaurering av naturlig enger i tillegg til våtmarker.

Bekjempelse av invasive fremmede arter inngår i programmene til Estland, Polen og Romania.

Fokus på økosystemtjenester og verdien av disse er inkludert i programmene i Polen og Bulgaria. Estland har et spesielt fokus på vern av natur og miljø mot fremmede arter i sitt program, og både Tsjekia og Polen legger vekt på god oppfyllelse av EUs habitat- og fugledirektiver.

Miljødirektoratet er strategisk og faglig rådgiver for innretning og gjennomføring av programmene og benytter ca. 3 årsverk på oppgaver i oppfølgingen av EØS-samarbeidet.

3. Bistandsfinansierte programmer og prosjekter

I tildelingsbrevet for 2023 er bidrag til kapasitetsutvikling i utvalgte utviklingsland formulert som egen prioritering med styringsparameter (P7). Her vektlegges oppfølging av Norads nye kunnskapsprogrammer "Energi for utvikling" og "Hav for utvikling, og prosjektsamarbeid med miljøavtale-landene India, Kina og Sør-Afrika. Ressursrammen for dette arbeidet er på ca. 10 årsverk.

i) **Miljøavtalene.** Miljødirektoratet bidrar til gjennomføring av prosjekter med særlig fokus på naturmangfold i både Kina og India.

I Kina starter prosjektet «Bevaring av biologisk mangfold i Kina i lys av klimaendringer» opp i 2023. Kinesisk prosjektpartner er Nanjing Institute of Environmental Sciences (NIES). Prosjektet har som mål å styrke miljøforvaltningens evne til bevaring av biologisk mangfold i lys av klimaendringer, med fokus på

	<p>tilpasning og risikostyring. Pilottesting av metoder for restaurering er blant tiltakene som skal gjennomføres. Andre norske bidragsytere er NINA og NIVA.</p> <p>I India deltar Miljødirektoratet i et prosjektsamarbeid med National Centre for Coastal Research. Formålet med prosjektet er å bidra til utvikling og implementering av havforvaltningsplaner (MSP) i to utvalgte områder i India. Andre norske bidragsytere er HI og NIVA.</p> <p>ii) Bidrag til gjennomføring av kunnskapsprogrammene Olje for utvikling, Energi for utvikling og Hav for utvikling.</p> <p>Kunnskapsprogrammene har som eksplisitt mål å bidra til å styrke miljøforvaltningens kapasitet i utvalgte partnerland. Det viktigste virkemiddelet er institusjonssamarbeid og kollegasamarbeid. Sentrale samarbeidstema er lov- og regelverksutvikling, regulering, tilsyn, konsekvensutredninger, klima, kartlegging og overvåking og miljødataforvaltning. I tillegg til Miljødirektoratets egne ansatte bruker vi også miljøinstituttene, konsulenter og strategiske partnere som UNEP og UNEP WCMC til gjennomføringen.</p>	
<p>3.3 Tiltak og virkemidler i kommuner og sektorer</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p>	
	<p>Ikke relevant</p>	<p>Nibio: Ikke relevant. Norad: Ikke relevant.</p>
<p>3.4 Måloppnåelse</p>	<p>A) Hvordan vurderer man effekten av disse tiltakene og virkemiddelbruken?</p>	
	<p>Det gjennomføres evalueringer av alle programmer og prosjekter som Miljødirektoratet bidrar til i tråd med gjeldende praksis for bruk av bistandsmidler. Dette styres av UD/Norad. EØS-midlene har også egne evalueringssystemer styrt av UD.</p> <p>Det gjennomføres jevnlige vurderinger av Naturpanelets handlingsplan for kapasitetsbygging, av blant andre ekspertgruppen på kapasitetsbygging, det multidisiplinære ekspert panelet, byrået og de 140 medlemslandene. Naturpanelet har i tillegg større interne og eksterne</p>	<p>Nibio: Vurdering av måloppnåelse krever her (som for de fleste andre målene) gode, etterrettelige systemer for <i>måling og resultatkontroll (M&R)</i>. Disse utformes i prosjektplanleggingen og implementeres fra prosjektenes oppstart. Det eksakte utformingen er avhengig av målsettingene i det enkelte bistandsprosjekt. God M&R som gir valide og anvendbare resultater forutsetter bruk av statistisk metode, kvantitative variabler og etterrettelige målinger. Det må etableres en baseline tidlig i prosjektet og denne må følges opp med resultatmålinger for å dokumentere måloppnåelse.</p> <p>Norad:</p>

	<p>evalueringer av hele sitt arbeid. Den tekniske støtteenheten har også gjennomgått ekstern evaluering.</p>	<p>Klima- og skoginitiativet: Hovedinnretningen for klima- og skogsatsingen er å betale for utslippsreduksjoner i land som lykkes med å redusere sin avskoging og skogforringelse. Klima- og skoginitiativet har siden 2009 betalt for mer enn 305 mill. tonn reduserte utslipp av klimagasser fra skog i Brasil, Indonesia, Colombia, Guyana, Ecuador og Gabon. Landene har levert langt større utslippsreduksjoner enn de Norge har betalt for i samme periode. Samtidig har KOS bidratt sterkt inn i globale allianser og prosesser, samt styrket sivilt samfunn sin rolle i beslutningsprosesser på lokalt, nasjonalt, og globalt nivå. Disse innsatsene har bidratt til å sikre mer bærekraftig, kunnskapsbasert og effektiv gjennomføring av nasjonale klima-, natur-, og miljøtiltak, inkludert omfattende kapasitetsbyggingsprogrammer.</p>
	<p>B) Systemer for å måle progresjon og effekt</p> <p>De viktigste virkemidlene for å måle progresjon og effekt av de flerårige samarbeidsprosjektene er midtveis- og sluttgjennomgang. Våre samarbeidsland vil også rapportere på resultater vi har bidratt til i sine respektive innrapporteringer til relevante multilaterale avtaler.</p> <p>I Naturpanelet måles progresjon og effekt på bakgrunn av innrapportert informasjon fra deltakere i kapasitetsbyggingsprogrammer samt medlemsland. Mer indirekte ser man også på økt deltakelse i arbeidet til Naturpanelet, særlig fra land i Sør, samt bruk av kunnskap fra Naturpanelet i lokale, nasjonale, regionale og globale beslutningsprosesser.</p>	<p>Nibio: Norsk landbruk har lang og omfattende erfaring med slike målesystemer knyttet til skogbruk (Landsskogtakseringen), jordbruksareal (jordregister), jordbrukslandskapet (3Q) og vegetasjon og beiteressurser i utmark (AR18X18). Et overvåkingsprogram for jordhelse er også under implementering. Erfaringene fra disse programmene har vært gjenstand for kompetanseoverføring til tredjeland gjennom ulike bistandsprosjekter. Dette er også særs aktuelt i forbindelse med naturmangfold og Mål 20.</p> <p>Norad: I arbeidet med Grønnere Norad, har Norad bl.a. to indikatorer relevante for bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold; 1) Antall seksjoner som har styrket sitt arbeid med miljø gjennom minst to miljöatsinger (innenfor lavutslippsutvikling, klimatilpasning eller naturmangfold) ila. perioden 2022-2025, og 2) Antall miljøaktører hvor forbedring av miljøledelse og miljøprestasjoner er tema i årlige møter og/eller styremøter. Det arbeides videre med sistnevnte, for å utvikle indikatoren til å bedre måle Norads innvirkning på at store utviklingsaktører i større grad inkluderer miljøhensyn i sin virksomhet. Seksjonene rapporterer på progresjon på disse indikatorene minst én gang i året.</p>
<p>3.5 Vurdering av situasjonen i 2030 med eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler (0-alternativ)</p>	<p>A) Situasjonen i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler (dvs. 0-alternativet).</p> <p>Våre samarbeidsland under de ulike programmene (EØS, miljøavtaler, kunnskapsprogrammene) har svært ulike forutsetninger for å styrke sin forvaltningskapasitet fram mot 2030. Betydningen av våre bidrag opp imot måloppnåelse er også svært forskjellig. For Kina og India er vår påvirkning beskjeden, mens det i land som f. eks Uganda og Mosambik vil ha en noe større betydning. Med tanke på hvordan behovet for</p>	<p>Nibio: Ikke relevant.</p> <p>Norad: Manglende internasjonale tiltak for å beskytte naturmangfold vil høyst sannsynlig føre til alvorlige konsekvenser for biologisk mangfold og økosystemtjenester. Ifølge Naturpanelets første hovedrapport om naturens tilstand (2019), har natur blitt vesentlig endret av menneskelig aktivitet i de</p>

	<p>kapasitetsbygging og tilhørende finansiering uttrykkes både på multilaterale arenaer og i vår dialog med partnerland, så er det uansett grunn til å tro at det går mot en forverret, i beste fall uforandret situasjon, hvis dagens ordninger kun videreføres.</p>	<p>fleste deler av verden, og de fleste indikatorene viser rask forverring for økosystemer og biomangfold.</p> <p>Det er høyst sannsynlig at tiltak innenfor internasjonal bistand, herunder KoS, satsinger på naturbaserte løsninger mv. er og vil fortsette å være avbøtende og bidra til å redusere forringelsen av naturmangfold sammenlignet med 0-alternativet. På sikt, kan Norads bidrag til tiltak for å bevare naturmangfold bidra til å forbedre situasjonen. I en situasjon der resultatbaserte utbetalinger til partnerland binder opp en økende andel av KoS sitt årlige budsjett, kan det imidlertid bli utfordrende å videreføre støtte til sivilsamfunn og andre viktige satsinger fram mot 2030, herunder programmer som bidrar til kapasitetsbygging og teknologisamarbeid.</p>
	<p>B) Situasjonen i 2030 med planlagte tiltak og virkemidler.</p>	
Ikke relevant.		<p>Nibio: Ikke relevant.</p> <p>Norad: Gitt den pågående forringelsen av økosystemer og biomangfold, er det sannsynlig at situasjonen for naturmangfold globalt vil kunne bli forverret, selv med Norads tiltak. For å bygge kapasitet for bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold, vil det være nødvendig med nasjonale myndigheter og internasjonale organisasjoner gjennomfører tiltak for å beskytte natur. Det vurderes likevel at Norad kan være en vesentlig aktør i å bidra til å nå naturmålene, herunder gjennom eksisterende tiltak som KoS, samt gjennom pågående arbeid med å integrere klima og miljø i bistanden.</p> <p>Eksempelvis er Norad i gang med å iverksette flere miljøsatsinger, hvorav flere må forventes å få vesentlige positive konsekvenser for naturmangfold. Det planlegges blant annet å inngå en femårig avtale om å bekjempe miljøkriminalitet, å bidra til å styrke Verdensbankens arbeid med natur og biomangfold, bidrag til blå skog og restaurering av marine og kystnære økosystem, bidrag til forvaltning av mangrover, og naturbaserte løsninger for klimatilpasning.</p>
<p>Tiltak og virkemidler for å nå målet (deloppdrag 3, 5 og 6)</p>		
<p>4.1 Bruk av eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?</p>	<p>A) Eksisterende tiltak og virkemidler som er/kan være særskilt effektive for å nå målet, eller planlagte tiltak og virkemidler med potensial for god effekt, på kort (2030) og lengre (2050) sikt.</p> <p>Utgangspunktet her er at målet for kapasitetsbygging i Naturavtalen ikke kommer med spesifikke mål og indikatorer for gjennomføringen. Samtidig er det uttrykte behovet som</p>	<p>Nibio: Eksisterende virkemidler og verktøy for Mål 20 innenfor Landbasert sektor (skog og landbruk) kan generaliseres under:</p>

stadig gjentas i de mange fora hvor dette diskuteres, svært stort.

Det er vår vurdering at de tiltak og virkemidler som gjennomføres og koordineres av Miljødirektoratet har god effekt for kapasitetsbygging- og utvikling. Vi baserer dette dels på egne erfaringer, som også støttes av eksterne evalueringer.

1) Naturbaserte løsninger:

Naturbaserte løsninger i henhold til IUCN er aktiviteter for å beskytte, forvalte bærekraftig, og gjenopprette naturlige og modifiserte økosystemer og tar for seg samfunnsmessige utfordringer på en effektiv og adaptiv måte samtidig som mennesker, natur og biomangfold har nytte av dem.

Naturbaserte løsninger i jord- og skogbruk inkluderer:

- Restaurering av degradert skogslandskap og beskyttelse av skog og våtmarker (etablering og forvaltning av verneområder)
- Beskyttelse og gjenoppretting av kyst-økosystemer slik som mangrover, som konserverer biomangfold av plante- og dyreliv samtidig som lokalsamfunn har vern mot stormflo og erosjon.
- Klimasmart landbruk fremmer stedegen vegetasjon og mangfold av arter samtidig med at karbon blir lagret eller tilført jord.
- En kombinasjon av skog- og jordbruk (Agroforestry) kan direkte bidra til ivaretaking av natur og biomangfold, men også ved å knytte sammen beskyttede nettverk av områder, samt ivaretaking av biomangfold viktige for landbruket.
- Urbant jordbruk fremmer lokalprodusert mat utenfor de vanlige produksjonslinjene. Denne plassbesparende metoden benytter mindre, ikke-produktivt areal innenfor bygrensa, hustak, balkonger etc. og kan også kombineres med vertikal jordbruksproduksjon. Den bidrar til diversifisering av urbane biotoper og har positiv innvirkning på relatert mangfold, som for eksempel pollinatorer. Videre styrkning av lokalt biomangfold og økt matproduksjon kan gjennomføres ved å sette ut insekthotell.
- "La plenen vokse". Plenen i hager kan også sees på som 'grønne ørkener' da de er homogene og sterile, og gjerne negative for biomangfoldet. Dette kan forbedres ved at plenen ikke slås før etter at plengresset har satt blomst.

2. Verktøy og mekanismer for kort- og langsiktige politiske føringer (se også²)

1. Utdanning i miljøfag og teknisk kapasitetsbygging: Norge kan samarbeide med partnere i utviklingsland til å nå Kunming-Montreal rammeverket ved å dele erfaringer og bidra med kapasitetsbygging

²Policy instruments for biodiversity. <https://www.oecd.org/environment/resources/policy-instruments-biodiversity.htm>

rundt suksessfulle verktøy for politiske løsninger og implementering av disse, slik som naturvern, beskyttelse av særskilte økosystem som for eksempel gammel skog, samt promotere naturbaserte løsninger.

2. Finansielle insentiver slik som betaling for frivillig vern av miljø, natur og biomangfold, og restaurering av økosystem. Eksempler kan være å promotere en liknende politikk i forhold til REDD+ og restaurering av landskap, hvor Norge spiller en betydelig rolle i sør.
3. Instrumenter for samsvar: Standardisere vern av biomangfold/natur som et kriterium for kvalifisering til å få karbonkreditt. For eksempel, bestemme miljømessige kvalitetsstandarder for alle karbonprosjekter i skog før karbonkreditt blir innvilget eller utbetaling foretas.
4. Fremme mekanismer/verktøy for samsvar: man setter minimumskrav til standarder og betingelser relatert til miljø og biomangfold i forhold til resultater og evalueringer knyttet til store investeringer, industriell ekspansjon av kontantavlinger eller industrielle avlinger (palmeolje, gummi, sukker) og gruvedrift.
5. Politiske reguleringer: For eksempel totalforbud mot et utvalg pesticider; identifisere pesticider med skadelige effekter på nytteinsekter som for eksempel bier og pollinatorer; regulere bruk eller forbud samtidig med at kunnskapsbaserte alternativer anbefales.

Norad:

Klima- og Skoginitiativet:

Det meste av verdens landbaserte naturmangfold er konsentrert i skoger, og finansiering av nasjonale innsatser for å redusere tropisk avskoging har vist seg å være et svært effektivt virkemiddel i innsatsen for å nå globale klima- og naturmål. Klima- og Skoginitiativet bidrar til å oppnå mål 20 i rammeverket gjennom innsats langs alle initiativets [resultatmål](#) - fra bedret arealforvaltning via styrkede landrettigheter for urfolk og avskogingsfrie forsyningskjeder til redusert skogkriminalitet. Klima- og skogsatsingen har bidratt til betaling for utslippsreduksjoner basert på redusert avskoging tilsvarende mer enn seks års utslipp fra Norge til en gjennomsnittlig pris på under 35 kroner per tonn. Bl.a. gjennom Amazonasfondet brukes disse midlene til å investere i nye tiltak for klima og natur.

Hav:

Når det gjelder hav er det spesielt den eksisterende støtten til Blue Action Fund som er vurdert å være et svært effektivt virkemiddel for å nå målet. De jobber lokalt i spesifikke kystområder med høy biodiversitetsviktighet

		<p>(hotspots), og mye av midlene går helt til lokalt nivå og til kystsamfunnene. De er svært godt posisjonert til å levere på avtalen. Norad støtter også FAO når det gjelder Andre Effektive Arealbaserte Bevaringstiltak (OECMs) i forbindelse med fiskeriforvaltning. FAO virker å være godt plassert for å bidra til å fremme denne mekanismen, som også er nevnt i Kunming-Montreal avtalen. Institusjonssamarbeidene på fisk og hav jobber også for bærekraftig forvaltning av fiskeri- og andre akvatiske ressurser.</p> <p>Som beskrevet i punkt 3.1 oppskaleres Norad sin støtte til BIOFIN og her finnes det stor potensiale. Totalt skal 133 land som skal designe og implementere nasjonale finansieringsplaner for naturmangfold. Dette kan gi stor effekt for å nå mål 20 på middels og langsikt.</p> <p>Norad støtter arbeidet med Digital Sequence Information (DSI) og rettferdig forfordeling av ressurser (Access and Benefit Sharing -ABS). Det finnes et stort potensiale for bevaring av naturmangfold og ressurser til kapasitetsbygging og -utvikling om man får til en effektiv multilateral DSI-mekanisme.</p>
	<p>B) Eksisterende tiltak og virkemidler som kan gi bedre effekt enn i dag dersom de gjennomføres/brukes i større omfang og/eller forvaltes på en annen måte</p>	
	<p>Basert på de erfaringer vi gjør oss i gjennomføringen, vil eksisterende tiltak og virkemidler kunne ha gitt bedre effekt enn i dag dersom de ble gjennomført i større omfang.</p>	<p>Nibio: Langsiktig naturvern (terrestrisk, marint, våtland) gjennom reguleringsmekanismer som lovfestet etablering av verneområder. Skogreservat, nasjonalparker og marine reservater er eksisterende virkemidler og verktøy. De har vist seg effektive verktøy i Norge og er anerkjente som en hjørnestein for habitat- og artsvern globalt³. Naturvern kan fremmes ved å etablere nye verneområder, sikre eksisterende og forbedre koblingene mellom beskyttede områder og nøkkelområder for vern, samtidig med at rettighetene til ursamfunn opprettholdes.</p> <p>Norad: Hvis Norad sammen med andre givere styrker sitt arbeid med å fremme naturmangfold i styrearbeid opp mot de multilaterale organisasjonene kan det få en stor effekt.</p>
	<p>C) Hvilke positive og negative virkninger har tiltakene og virkemiddelbruken beskrevet over for klima og klimatilpasning</p>	
	<p>Alle de beskrevne tiltak og virkemidler er i noen grad positive for klima og klimatilpasning. I tillegg inneholder programmene</p>	<p>Nibio: Å fremme naturbaserte løsninger som nevnt i 4.1.A er virkemidler som vil bidra til å bekjempe klimaendringene. For eksempel, estimerer anslår at</p>

³ <https://www.iucn.org/our-work/topic/effective-protected-areas>

	<p>en lang rekke tiltak som direkte har som målsetting å redusere klimagassutslippene.</p>	<p>naturbaserte løsninger kan bidra med 37% av skadebegrensningene som trengs til 2030 for å nå målene i Parisavtalen⁴. Eksempler på naturbaserte løsninger som kan vurderes er:</p> <p>Skogbruk: Restaurering av degradert skog og konvertering av degradert skog til skogreservater med tanke på konservering av jord og biomangfold kan fungere for karbonlagring. Redusert avskogning og degradasjon gjennom politiske verktøy som REDD+ har vist seg positive for karbonbinding. Dette er noen av de naturbaserte løsningene som spiller en nøkkelrolle i tilpasninger til klimaendringer, og for å bygge motstandskraft hos sårbare samfunn og landskap, for eksempel ved å redusere skadene ved flom, erosjon og andre katastrofer.</p> <p>Jordbruk: klimasmarte strategier i jordbruket opprettholder eller øker karboninnholdet i jord og vegetasjon gjennom aktiviteter som biokullproduksjon, og en kombinasjon av jord- og skogbruk som kan tilføre store mengder karbon til jorda.</p> <p>Agroforestry: kan bidra til å begrense skadene ved klimaendringer ved at trær lagrer karbon direkte i biomassen og i jorda.</p>
	<p>D) Tiltak og virkemidler som bør videreføres</p>	<p>Norad: Naturbaserte løsninger bidrar til både klimatilpasning og ofte også til reduksjon av klimagassutslipp. Eksempelvis kan mangroveskoger beskytte kystlinjer mot erosjon, tsunamier og fange CO₂, gjenopprettelse av våtmarker kan føre til bedre absorbering av flomvann, og bærekraftig skogforvaltning kan bedre økosystemers tilpasningsevne til klimaendringer. Videre fanger skoger, våtmarker og sunn og produktiv jord opp betydelige mengder med karbon.</p> <p>Klima- og Skoginitiativet er også et viktig for utslippsreduksjon.</p>
	<p>Alle tiltakene og virkemidlene som er beskrevet i del 1 er etterspurt og har gjennom eksterne evalueringer vist seg å ha en positiv effekt på målet.</p>	<p>Nibio: Samtlige virkemidler og tilhørende verktøy som er nevnt i 4.1.A bør promoterer fordi de har vist seg å virke, spesielt i forhold til tilpasninger og skadebegrensninger til klimaendringer.</p> <p>Norad:</p>

⁴ IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. S. Díaz, J. Settele, E. S. Brondízio E.S., H. T. Ngo, M. Guèze, J. Agard, A. Arneth, P. Balvanera, K. A. Brauman, S. H. M. Butchart, K. M. A. Chan, L. A. Garibaldi, K. Ichii, J. Liu, S. M. Subramanian, G. F. Midgley, P. Miloslavich, Z. Molnár, D. Obura, A. Pfaff, S. Polasky, A. Purvis, J. Razzaque, B. Reyers, R. Roy Chowdhury, Y. J. Shin, I. J. Visseren-Hamakers, K. J. Willis, and C. N. Zayas (eds.). IPBES secretariat, Bonn, Germany. 56 pages.

<p>Naturpanelet/TSU: Alle tiltakene og virkemidlene som er beskrevet i del 1 er etterspurt og har gjennom eksterne evalueringer vist seg å ha en positiv effekt på målet. Naturpanelets tekniske støtteenhet på kapasitetsbygging har en viktig rolle i utvikling, koordinering og gjennomføring av kapasitetsbyggingsaktiviteter for å styrke koblingene mellom vitenskap og beslutningstakere, både i Nord og Sør. Naturpanelet er en stor og viktig kunnskapsleverandør, og Norge kan, gjennom støtteenheten, bidra til det beste tilgjengelige kunnskapsgrunnlaget, ved at et så bredt spekter av aktører som mulig kan være med i produksjonen - og bruken - av Naturpanelets utredninger og andre leveranser.</p> <p>EØS: Alle tiltakene og virkemidlene bør videreføres og gjerne utvides i ny EØS-periode. De har positiv effekt på Natura 2000-arbeidet i EU, de bidrar til å oppfylle ulike EU-direktiver knyttet til natur, klima og miljø, de bidrar til å gjennomføre restaureringstiltak i tråd med FNs 10-år for naturrestaurering, og de bidrar til mer samarbeid om disse teamene mellom EU-landene. Mange enkeltprosjekter i mottakerlandene har norske partnere, og dette bidrar også til gjensidig læring og bedre informasjon om både naturkrise og klimakrise.</p> <p>Miljøavtalene med India, Kina og Sør-Afrika og kunnskapsprogrammene: De fleste av våre samarbeidsland står ovenfor svært komplekse avveininger med tanke på å balansere behov for økonomisk utvikling opp imot behov for å ivareta viktige økosystemtjenester. Det er et stort behov for å styrke miljøforvaltningens rolle, særlig med tanke på å bidra til et omforent kunnskapsgrunnlag og som pådriver for sektoransvar og sektorsamarbeid.</p>	<p>Det er allerede besluttet å videreføre Klima- og skoginitiativet (KOS) fram til 2030.</p> <p>Det vurderes at Norads eksisterende tiltak for natur fungerer godt og bør videreføres og styrkes.</p>
<p>E) Eksisterende tiltak og virkemidler som trolig vil være utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet</p>	
<p>Miljødirektoratets tiltak og virkemidler for å nå målet er et begrenset men viktig bidrag. Behovet er imidlertid langt større enn tilbudet, både når det gjelder bidrag fra Miljødirektoratet og i global sammenheng.</p>	<p>Nibio: - Norad: Ikke relevant.</p>
<p>F) Mangler det generelt tiltak og virkemidler for å kunne nå målet, eller mangler din sektor tiltak og virkemidler til å nå målet?</p>	
	<p>Nibio: Det er ingen mangel på generelle virkemidler eller verktøy. For eksempel, vitenskapelig kunnskap, ferdigheter, data og erfaringer finnes globalt for</p>

	Miljødirektoratets tiltak og virkemidler er godt forankret i egen sektor og understøttes også av utenriks- og bistandspolitiske vurderinger.	naturbaserte løsninger. Videre, erfaringer og ferdigheter for å kunne etablere og forvalte verneområder som skogreservater samt restaurering av naturlige økosystemer eksisterer i Norge, noe som gir potensiale for implementering i sør i møte med Mål 20.
		Norad: Det vurderes at det bør settes av flere midler til å styrke innsatsen for naturmangfold, og at tiltak for å oppfylle globale mål for natur vil dra nytte av økt politisk fokus.
4.2 Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?	A) Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå målet på kort sikt (til 2030) og på lengre sikt (2050).	
	Målet for kapasitetsbygging i Naturavtalen kommer ikke med spesifikke mål og indikatorer for gjennomføringen. Våre bidrag vil alltid være begrenset og sett inn i sammenhengen utilstrekkelig for å dekke behovet. Det kan selvsagt diskuteres hvorvidt vi kan bruke en større andel av våre ressurser til å bidra til kapasitetsbygging og andre tiltak for å overføre kunnskap, teknologi mm.	Nibio: Restaurering av landskap og konvertering av skog til naturreservater er ett av de beste verktøy som finnes, men implementering i sør møter en rekke utfordringer og begrensninger. Disse er for det meste utfordringer av finansiell og styremessig art, noe som krever nye politiske føringer.
		Norad: På kort sikt kan Norge øke innsatsen for naturmangfold ved å sette større politisk søkelys på og benytte flere midler til bevaring og gjenopprettelse av økosystemer, særlig i de mest biologisk mangfoldige områdene. Det er videre viktig med økt innsats for å stramme inn regelverket for å hindre habitatødeleggelse fra industriell aktivitet og utbygging. Norge kan også ta en ledende rolle globalt ved å øke finansiell støtte til internasjonale bevaringsprosjekter, og ved å fremme og støtte opp om målene i den globale naturavtalen. På lengre sikt kan Norge bidra til å fremme gjennomføringen av Kunming-Montreal-rammeverket, samt bidra med midler, teknologi og kompetanse til andre land og til internasjonale aktører for å støtte naturmangfold. Videre bør hensynet til naturmangfold integreres mer systematisk i bistanden.
	B) Hvilke oppgaver og ansvar bør nasjonale og regionale myndigheter ha, hva bør kommuner gjøre, og hva kan forventes av befolkningen?	
	Ikke relevant.	Nibio: Norges myndigheter har vært i front for å promotere politikk som for eksempel REDD+. Redusert avskoging og degradering pluss andre aktiviteter som vern og restaurering av skoglandskap. REDD+ og restaurering av skoglandskap har blitt implementert i sammenheng med klimaendringer men de kan også ha en fordelaktig effekt på natur. Følgelig, myndighetene i Norge bør fortsette, finansielt og teknisk,

		implementeringen av REDD+ og andre naturbaserte løsninger for naturvern.
		Norad: Ikke relevant.
	C) Positive og negative virkninger av tiltakene og virkemiddelbruken over for klima og klimatilpasning	
	Ikke relevant.	Nibio: REDD+ og virkemidler for restaurering av landskap (A og B over) vil ha en direkte effekt på klimaendringer ved å unngå eller redusere utslipp ved at avskoging begrenses eller stoppes. Restaurerte økosystemer av degradert skog og uttørkede torvmarker vil binde mer karbon.
		Norad: Ikke relevant.
4.3 Forutsetninger for vellykket gjennomføring av tiltak og virkemidler	A) Hvilke forutsetninger (for eksempel ressurser, politikk, lovverk, samfunnsendringer, tverrsektorielt samarbeid) og hvilken forvaltningspraksis må være på plass for at en skal kunne gjennomføre tiltakene og virkemidlene over?	
	Det er bred enighet om behovet for å støtte opp under tiltakene hvor Miljødirektoratet bidrar internasjonalt til kapasitetsbygging og - utvikling.	<p>Nibio: Kapasitet, ressurser, forskningsbasert kunnskap og ferdigheter må være på plass for at disse virkemidlene og verktøyene skal kunne bli fremmet og implementert.</p> <p>Behovet for teknisk kapasitetsbygging: Norge kan bistå samarbeidspartnere i utviklingsland gjennom utveksling av erfaringer og bidrag innen kapasitetsbygging gjennom trening og tilrettelegging av kunnskapsbaserte politiske verktøy og også gjennom å dele erfaringer innhentet ved promotering og implementering av naturbaserte løsninger, inkludert REDD+ og restaurasjon av landskap.</p> <p>Behovet for økonomisk støtte: dette inkluderer direkte støtte til implementering, promotering og deltakelse i økonomiske insentiver som betaling for frivillig vern og restaurering av økosystem.</p> <p>Norge spiller en viktig rolle i sør når det kommer til teknisk og økonomisk støtte til promosjon av politiske føringer som REDD+ og implementering av landskapsrestaureringsprogrammer, gjennom internasjonalt samarbeid, som for det meste rettet mot matsikkerhet og klimamål. Dette kan utvides til å fremme naturvern i henhold til Mål 20.</p> <p>Norad: Det kreves et politisk fokus og økte ressurser, både i Norge og i mottakerland.</p>

	<p>B) Gitt at tiltakene og virkemidlene som er foreslått over, skal iverksettes, hvordan kan din sektor legge til rette for og hva kan din sektor gjøre for å sikre at disse blir gjennomført?</p>	
	<p>Tett dialog med KLD om prioriteringer og innretning av våre bidrag er imidlertid viktig slik at vi kan gjøre strategiske valg for å sikre at etterspurt fagkunnskap er tilgjengelig.</p>	<p>Nibio: Jordbruks- og skogsektorene kan gi støtte til kapasitetsbygging, tilby forskningsbasert kunnskap og verktøy, og videre, erfaring, informasjons- og datadeling når naturbaserte løsninger skal implementeres.</p>
		<p>Norad: Vi kan følge opp og evaluerer enda bedre samt integrere hensynet til naturmangfold mer systematisk i bistanden.</p>
<p>4.4 Måloppnåelse</p>	<p>Hva mangler ev. for å kunne måle progresjon mot målet og effekt av tiltakene og virkemiddelbruken? Trengs det ny kartlegging, overvåking, nye systemer eller annen kunnskap?</p>	
	<p>Det er viktig med evalueringer for å ha kunnskap om effekten av virkemiddelbruken og gjøre nødvendige endringer.</p>	<p>Nibio: Satellittbaserte data fra Landsat programmet, Sentinel 1 og 2 fra det europeiske Copernicus og The Global Ecosystem Dynamics Investigation (GEDI) oppdraget fra NASA bidrar til å overvåke og forstå avskoging og endringer i arealbruk, og kan bli brukt til å forstå hvordan habitat degradasjon vil påvirke biomangfold.</p> <p>Norges skog og klimainitiativ (NICFI) kjører The NICFI Satellite Data Program som dekker all tropisk skog i verden. NICFI programmet tilbyr gratis høyoppløselige bilder over tropene som er tiltenkt overvåking av avskoging men som også kan benyttes i kartlegging og overvåking av natur og biomangfold. Følgelig, data og kunnskap er tilgjengelig i Norge og det globale nord. Selv om menneskelig og teknisk kapasitet er begrenset i sør, kan Norge bidra til å bygge de nødvendige ferdigheter for å ta i bruk disse gratismulighetene for kartlegging og overvåking av effekten av disse virkemidlene og verktøy.</p>
		<p>Norad: Indikatorer for KoS: Innenfor KoS jobbes det bl.a. med å understøtte og i større grad ta i bruk analyser, deriblant videreutvikling av indikatorsett, som synliggjør de viktige bidragene innsatsen har for natur- og biologisk mangfold og felles gevinster ved bedre areal- og ressursforvaltning, samt å styrke koblinger til natur i nasjonale strategier for naturmangfold i bilaterale partnerskap. I partnerskap som inkluderer resultatbaserte utbetalinger basert på ART-standarden, sees det på om man skal inkludere frivillige tilleggssertifiseringer for non-carbon benefits som biologisk mangfold.</p>

		<p>Generelt trengs det mer data og infrastruktur for å følge opp og måle progresjon på innenfor natur-sektoren.</p>
<p>4.5 Vurdering av situasjonen i 2030 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>	<p>Miljødirektoratets tiltak og virkemidler vil være et lite, men positivt bidrag til å styrke kapasitetsbygging og - utvikling for å nå 2030-målet.</p>	<p>Nibio:</p> <p>Mål 20 handler om å styrke kapasitetsbygging og utvikling, tilgang og overføring av teknologi, samt fremme utvikling og adgang til innovasjon samt teknisk og vitenskapelig samarbeid sør-sør, nord-sør og trekantsamarbeid. Dette for å møte behovet for effektiv implementering, spesielt i utviklingsland, fostre felles teknologisk utvikling og felles vitenskapelige forskningsprogram for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold samt styrke kapasitet innen forskning og overvåking. Til sammen faller dette sammen med ambisjonene for målene i rammeverket.</p> <p>På kort sikt (2030) inneholder mål 20 elementer som kan oppnås, slik som å styrke kapasitetsbygging og utvikling, adgang og overførsel av teknologi samt styrkning av vitenskapelig samarbeid. Dette kan nås gjennom videreutvikling og videreføring av resultater fra eksisterende nord-sør samarbeid, ved å styrke og ekspandere pågående samarbeidsprogram som REDD+, støtte til restaurering av landskap samt samarbeid om bærekraftsmålene.</p> <p>Likevel, noen av korttidsmålene (2030) er ikke oppnåelige for mange land i sør, selv med støtte. For eksempel, en underliggende grunn for mål 20 er å fasilitere oppnåelse av hovedmålene som “Effective conservation and management of at least 30% of the world’s lands, inland waters, coastal areas, and oceans, with emphasis on areas of particular importance for biodiversity and ecosystem functioning and services” og “Reduce to near zero the loss of areas of high biodiversity importance”. Å identifisere slike områder, introdusere nye virkemidler og implementere dem krever enorm mobilisering av økonomiske, menneskelige og tekniske ressurser, og i tillegg kreves en nasjonal styresettstruktur som kan ta lengre tid enn til 2030 å få etablert. Å etablere økologiske, representative, sammenhengende og rettfærdig styrte systemer av verneområder og annet effektivt vern av områder hvor man tar hensyn til opprinnelige og tradisjonelle rettigheter, kan initieres ved 2030 men vil bli vanskelig å oppnå i mange land i sør, til tross for at noen land er nærmere målet enn andre allerede.</p> <p>Norad:</p>

		<p>Dersom det blir større politisk oppmerksomhet og støtte til bevaring av naturmangfold, samt at det bevilges tilstrekkelig med midler til dette målet, vil det være mulig å oppnå betydelige fremskritt mot målet om å bevare og gjenopprette naturmangfold i 2030. Ved å utvide Norads støtte til bevaring og bærekraftig bruk av naturmangfold og kapasitetsbygging i andre land, vil Norge kunne bidra til å bedre forvaltningen av naturressurser globalt, i tråd med rammeverket. Integrering av hensynet til naturmangfold i all bistand kan også bidra til å minimere negativ innvirkning på naturmangfold fra bistandsprosjekter. Likevel er det verdt å legge til at resultatene for naturmangfold vil avhenge av situasjonen i partnerland, herunder deres evne til å gjennomføre tiltak for bærekraftig forvaltning av naturressurser.</p>
<p>4.6 Vurdering av situasjonen i 2050 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>	<p>Miljødirektoratets tiltak og virkemidler vil være et lite, men positivt bidrag til å styrke kapasitetsbygging og - utvikling for å nå 2050-visjonen.</p>	<p>Nibio: Gitt pågående nord-sør samarbeid og erfaringer som er gjort gjennom pågående multilateralt og bilateralt samarbeid, mål 20 har god mulighet til å bli nådd i 2050. Blant annet, å styrke kapasitetsbygging og utvikling i sør, adgang og overføring av teknologi samt fremme, utvikle og gi adgang til innovasjon, og teknisk og vitenskapelig samarbeid (nord-sør) kan bli oppnådd innen 2050.</p> <p>Norad: Vurderingen er tilsvarende som over, men over et lengre tidsperspektiv vil støtte til kapasitetsbygging og bærekraftig forvaltning av naturressurser, samt sterk oppslutning om Kunming-Montreal-rammeverket kunne utløse enda bedre resultater for naturmangfold. Samtidig vil utfordringer med befolkningsvekst, lite bærekraftig økonomisk vekst og effektene av klimaendringene på naturmangfold kunne trekke i motsatt retning og vil høyst sannsynlig nødvendiggjøre en enda større innsats for å kunne oppnå naturmålene for 2050. Videre vil effekten av tiltak for naturmangfold i stor grad avhenge av situasjonen i hvert enkelt partnerland, inkludert deres institusjonelle kapasitet, politiske stabilitet, og miljømessige forhold.</p>
<p>4.7 Har Norge særlig gode eller dårlige forutsetninger for å nå dette målet?</p>	<p>Norges tverrpolitiske oppslutning om det multilaterale systemet, EØS-avtalen, utviklingssamarbeid med partnerland og det relativt store bistandsbudsjettet, setter oss i en særstilling for å kunne bidra positivt til måloppnåelse. Erfaringen tilsier også at de "norske erfaringene" blant annet med utvikling av felles kunnskapsgrunnlag og sektorsamarbeid er svært relevant og nyttig å dele.</p>	<p>Nibio: Norge er i en veldig god posisjon til å bidra til å nå dette målet. Norge bidrar allerede til kapasitetsbygging og utvikling, finansiell støtte for å fremme utvikling og adgang til innovasjon samt teknisk og vitenskapelig samarbeid gjennom vår internasjonale utviklingspolitikk.</p> <p>Noen av Norges suksessfulle program innen utviklingssamarbeid og politikk inkluderer:</p>

		<p>1. NORHED⁵- et program for kapasitetsbygging innen høyere utdanning og forskning for utvikling. NORHED har som mål å styrke kapasiteten hos høyere utdanningsinstitusjoner i utviklingsland, blant annet ved å forme utdanning og forskning, utdanne dyktig arbeidskraft, samt utveksling av teknologi og kunnskap.</p> <p>2. NICFI Program⁶ - Satellittbilder og overvåking. Dette programmet produserer høyoppløselige (<5m per piksel) optiske satellittbilder av hele det tropiske området. Dataene er gratis og har som mål å være et bidrag til å redusere avskoging i tropene.</p> <p>3. REDD+⁷- Finansiell støtte til å fremme REDD+, Norges største internasjonale klimainitiativ. Midlene er hovedsaklig kanalisert til bi- og multilaterale partnere. REDD+, i tillegg til midlene, skapte et sterkt nord-sør samarbeid på skog og klima med nøkkelland som Brasil. Slikt samarbeid er en nøkkel for å nå Mål 20.</p>
<p>4.8 Konklusjon</p>	<p>Gitt vurderingene i del 4, oppsummer kort i hvilken grad (lav-middels-høy) Norge vil være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet?</p> <p>Som redegjort for i 1.1 så vil det strategiske rammeverket for kapasitetsutvikling ikke være en operativ plan med egne, spesifikke mål med målbare indikatorer for gjennomføringen. Uansett, i tråd med det som er beskrevet i 4.7, så har Norge både menneskelig og ikke minst finansielle ressurser til å bidra til en positiv utvikling og høy grad av måloppnåelse for denne målsettingen.</p>	<p>Norad:</p> <p>Norge har flere gode forutsetninger som kan hjelpe med å nå eller overoppfylle målene i Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold. Norge kan bidra til økt internasjonal innsats for å nå naturmålene gjennom ledelse og i styreverv, samt i forhandlinger. Videre har Norge betydelige økonomiske ressurser som kan investeres i bevaring av naturmangfold, både nasjonalt og internasjonalt. Norge har videre lang erfaring med bærekraftig forvaltning av naturressurser, og kan bidra med kunnskap til andre land.</p> <p>Nibio:</p> <p>Norge er spesielt begunstiget til å bidra at Kunming-Montreal målene nås, spesielt på medium til lang sikt (2030-2050). Nasjonalt har Norge eksisterende virkemidler, praksis og politiske føringer som kan sees på som forutsetninger for naturvern og vern av biologisk mangfold. Disse inkluderer forskning og kunnskapsbasert forvaltning av truet natur og truede arter, langsiktig bevaring av utvalgte naturtyper, etablering og forvaltning av naturreservater osv. Internasjonalt har Norge over tid med suksess etablert transsektorielt bi- og multilateralt samarbeid med økonomisk støtte innen kapasitetsbygging, teknologioverføring og utveksling, forskning og innovasjon rundt klimaendringer, med praksis og</p>

⁵ <https://www.norad.no/en/front/funding/norhed/>

⁶ <https://www.nicfi.no/current/public-access-to-high-resolution-satellite-images-protects-the-rainforest/>

⁷ <https://www.regjeringen.no/en/search/id86008/?term=REDD%2B>

		virkemidler som kan tilpasses til implementering av målene i Kunming-Montreal.
--	--	--

		Norad:
--	--	--------

		Norge bidrar allerede vesentlig til bevaring og bærekraftig bruk av naturressurser. Norge kan styrke innsatsen og bidra ytterligere. Likevel er Norge en liten aktør internasjonalt, og oppnåelsen av Kunming-Montreal-målet vil avhenge av nasjonalt eierskap i Norges partnerland.
--	--	--